

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Економічний факультет

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ризики в управлінні

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Освітня програма «Прикладна економіка»

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023-2024н.р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ризики в управлінні
Викладач (-і)	Стефінін Володимир Володимирович, доц., к.е.н., доц. кафедри теоретичної і прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380672992171
Е-mail викладача	volodymyr.stefinin@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри https://kptpe.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна "Ризики в управлінні" спрямована на вивчення основних принципів та методів управління ризиками в сучасних організаціях. Студенти отримають знання про те, як ідентифікувати, аналізувати та керувати різноманітними видами ризиків, що виникають у процесі діяльності підприємств. Курс охоплює такі аспекти, як фінансові ризики, ризики в проектному та ланцюжку постачання, культура ризику в організації, а також етика та корпоративна відповідальність у контексті управління ризиками. Через практичні вправи та кейси студенти отримають навички з управління ризиками, що допоможе їм ефективно реагувати на негативні події та максимізувати можливості для успішного функціонування організації.</p> <p>Предмет дисципліни "Ризики в управлінні" є теоретичні та практичні аспекти вивчення різноманітних видів ризиків, що виникають у діяльності організацій, а також методи та стратегії їх управління.</p> <p>Об'єкт дослідження "Ризики в управлінні" – є самі ризики, які можуть виникати в різних сферах діяльності організацій, таких як фінансовий, проектний, ланцюжок постачання тощо, а також впливи зовнішнього середовища на організацію, її діяльність та стратегії.</p> <p>Пререквізити: Прийняття управлінських рішень.</p> <p>Постреквізити: Прийняття управлінських рішень.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою дисципліни "Ризики в управлінні" є формування у студентів глибокого розуміння природи ризиків, їхнього впливу на організації та методів управління ними. Це включає ознайомлення з основними поняттями, теоріями та практичними інструментами управління ризиками, а також розвиток навичок і умінь для ефективного виявлення, аналізу та стратегічного керування ризиками в різних сферах організаційної діяльності.</p> <p>Цілі навчальної дисципліни:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування розуміння ризиків: Розвинути у студентів глибоке розуміння природи та впливу ризиків на діяльність організацій у різних сферах. 2. Оволодіння теоретичними знаннями: Надати студентам знання про основні поняття, теорії та методи управління ризиками. 3. Розвиток аналітичних навичок: Навчити студентів виявляти, аналізувати та оцінювати різноманітні види ризиків у різних сферах діяльності організацій. 4. Освоєння практичних навичок: Розвинути у студентів навички розроблення та впровадження стратегій управління ризиками на практиці. 5. Підготовка до прийняття рішень: Навчити студентів приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення в умовах невизначеності та ризику. 6. Стимулювання творчого мислення: Заохочувати студентів до творчого підходу до вирішення проблем та знаходження інноваційних рішень у сфері управління ризиками. 	

7. Розвиток комунікативних навичок: Підвищити комунікативні навички студентів для ефективного спілкування зі зацікавленими сторонами та командою під час управління ризиками.
8. Підготовка до професійної діяльності: Підготувати студентів до роботи в управлінських позиціях, де вони зможуть ефективно управляти ризиками в організаціях будь-якого типу та розміру.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК 1. Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Результати навчання

ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 15. Організувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із урахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
семінарські заняття	14
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінков науки	2	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Тема 1. Основи управління ризиками: Основні принципи та методи.	2	2	6	2		8
Тема 2. Аналіз ризиків: Виявлення, оцінка та управління.	2	2	7	2	2	6
Тема 3. Стратегії управління ризиками: Ефективні практики та інструменти.	2	2	7			10
Тема 4. Ризики в фінансовому управлінні: Фінансові аспекти управління ризиками.	2	2	7		2	8
Тема 5. Оцінка ризиків у проєктному управлінні: Методи та практичні аспекти.	2	2	7		2	8
Тема 6. Культура ризику в організації: Розвиток ефективної управлінської культури.	2	2	5	2		8
Тема 7. Технологічні ризики та кібербезпека: Захист інформації та збереження кібербезпеки.	2	2	5	2		8
Тема 8. Ризики зовнішнього середовища: Аналіз та управління впливом зовнішніх	2		6			10

факторів на діяльність організації.						
Індивідуальне завдання			10			10
Усього годин	16	14	60	8	6	76

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	100 бальна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен) Поточний контроль 0-30 балів; Самостійна робота 0-10 балів; Індивідуальне завдання 0-10 балів; Екзамен 0-50 балів.																																					
	Поточне тестування та самостійна робота			Екзамен	Сума балів з навчальної дисципліни																																	
	Модуль 1	Модуль 2																																				
	Поточний контроль	Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Екзаменаційна робота																																		
	Усне опитування, тестування	Тестування (КРС)	Презентація																																			
	30 балів	10 балів	10 балів																																			
	50 балів			50 балів	100																																	
	Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою																																					
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th colspan="4">Шкала оцінювання для екзамену</th> </tr> <tr> <th>університетська</th> <th colspan="2">національна</th> <th>шкала ECTS (ЄКТС)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>5</td> <td>відмінно</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td rowspan="2">4</td> <td rowspan="2">добре</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td rowspan="2">3</td> <td rowspan="2">задовільно</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td rowspan="2">2</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>							Шкала оцінювання для екзамену				університетська	національна		шкала ECTS (ЄКТС)	90 – 100	5	відмінно	A	80-89	4	добре	B	70-79	C	60-69	3	задовільно	D	50-59	E	26-49	2	незадовільно з можливістю повторного складання	FX	1-25	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F
	Шкала оцінювання для екзамену																																					
університетська	національна		шкала ECTS (ЄКТС)																																			
90 – 100	5	відмінно	A																																			
80-89	4	добре	B																																			
70-79			C																																			
60-69	3	задовільно	D																																			
50-59			E																																			
26-49	2	незадовільно з можливістю повторного складання	FX																																			
1-25		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F																																			
Вимоги до письмових робіт	<p>Вивчення дисципліни передбачає виконання індивідуального завдання – «Аналіз та управління ризиками в організації».</p> <p>Індивідуальні завдання виконуються у вигляді презентації до 5 слайдів з вказанням назви організації чи галузі, шифру групи та прізвища виконавця. Студент бере за основу одну організацію чи галузь і описує розроблену стратегію сталого розвитку для неї.</p> <p>Оформляють ІЗ у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін. (захист відбувається на останньому практичному занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту).</p> <p>Максимальна оцінка за індивідуальне завдання становить 10 балів.</p>																																					

Семінарські заняття	<p>Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час семінарських занять (або тестування в системі дистанційного навчання) сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих).</p> <p>Поточне тестування по окремих темах може проводитись у системі дистанційного навчання – результат відображається у відсотках, максимум 100%.</p> <p>Середній бал за поточний контроль переводиться у 50 бальну шкалу.</p>
Оцінка	Умови отримання оцінки
<p>5 «відмінно»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається.
<p>4 «добре»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.
<p>3 «задовільно»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; - не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача; - студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.
<p>2 «незадовільно»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; - виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні

	практичних завдань.
Самостійна робота	Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю за самостійною роботою (КСР) проходить тестування в системі дистанційного навчання (25 тестових питань, дві спроби – кращий результат). Результат відображається у відсотках, максимум 100%, при виставленні в журнал множиться на коефіцієнт 0,1. Максимальна оцінка за тестування становить 10 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за такі види робіт: Поточний контроль (максимум 30 балів). Самостійна робота (максимум 10 балів). Індивідуальне завдання (максимум 10 балів). Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою підприємництва, торгівлі та прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.
Підсумковий контроль	Підсумковою формою контролю є екзамен (максимум 50 балів), на якому студент презентує такі завдання: 1. Зробити візуалізацію використовуючи інформацію Головне управління статистики. 2. Які інструменти бізнес-аналітики Ви використовуєте у своїй роботі? Зробіть аналіз за видом діяльності, до якого відноситься ваш бізнес. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів. Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів). В умовах карантину чи військового стану ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи. Виконання індивідуального завдання “ Аналіз та управління ризиками в організації ” оформляють у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін.</p> <p>Академічна доброчесність. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.</p> <p>Неформальна освіта. Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p> <p>Використання штучного інтелекту (ШІ) дозволяється як допоміжного інструменту.</p> <p>Додаткові бали +10 балів за участь у конференції: виступ або тези; до 10 балів за сертифікат неформальної освіти.</p>	

8. Рекомендована література

Наочні матеріали

1. Аранчій В. І. Сутність ризиків підприємницької діяльності та їх оцінка з метою нівелювання й уникнення в управлінні ефективністю й конкурентоспроможністю розвитку / В. І. Аранчій, М. М. Ігнатенко // Екон. вісн. ун-ту /Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. - 2018. - Вип. 39. - С. 52-58.
2. Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254с.
3. Бояринова К. О. Невизначеність та ризики в управлінні реалізацією інвестиційно-інноваційних проектів підприємств [Електронний ресурс] / К. О. Бояринова // Економіка та держава. - 2020. - № 2. - С. 4-9. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_2_3
4. Вітлінський, Вальдемар Володимирович. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності : навч. посібник / В. В. Вітлінський, Л. Л. Маханець ; Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2008. - 424 с.: рис., табл. - ISBN 978-966-483-035-2
5. Долінський Л. Фінансовий ризикменеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.
6. Завідна Л. Д. Оцінка ризику в управлінні розвитком готельного бізнесу / Л. Д. Завідна // Економіка України. - 2018. - № 6. - С. 13-25.
7. Козирєва О. В., Світлична К.С., Шуть О.Ю., Коляда Т.А. Основи прийняття управлінських рішень : навчальний посібник. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 186 с.
8. Кондрашихін А.Б. Теорія та практика підприємницького ризику. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 224с.
9. Кравченко М. О., Бояринова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.
10. Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.
11. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.
12. Негрей М. В., Тужик К. К. Теорія прийняття рішень : навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2018. 272 с.
13. Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку: монографія. К. : Центр учбової літератури, 2019. 438 с.
14. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент. Київ: Кондор, 2018. 220с.

Доцент кафедри теоретичної і
прикладної економіки



Володимир СТЕФІНІН